

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	3	0
2501792 Estudis de Català i de Clàssiques	OT	4	0
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	3	0
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OT	4	0
2501802 Estudis d'Espanyol i de Clàssiques	OT	3	0
2501802 Estudis d'Espanyol i de Clàssiques	OT	4	0
2501818 Estudis de Francès i Català	OT	3	0
2501818 Estudis de Francès i Català	OT	4	0
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OT	3	0
2501856 Estudis de Francès i de Clàssiques	OT	4	0
2501857 Estudis de Francès i Espanyol	OT	3	0
2501857 Estudis de Francès i Espanyol	OT	4	0
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	3	0
2501902 Estudis d'Anglès i Català	OT	4	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	3	0
2501907 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OT	4	0
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	3	0
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol	OT	4	0
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	3	0
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Rossend Arqués Corominas

Correu electrònic: Rossend.Arques@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No s'escau

Objectius

L'assignatura Art i Literatura Italians pretén ser, per una banda, una introducció a la metodologia de l'estudi de la interrelació entre les arts i la literatura i, per l'altra, una anàlisi d'aquesta interrelació al llarg de la història en tres àmbits diferents:

- a) Literatura i art pictòric en la història literària italiana
- b) El naixement del teatre italià
- c) Fotografia i literatura italiana

Objectius

En acabar el curs l'alumne ha de demostrar

1. Haver assolit els continguts expressats en el temari i identificar qualsevol dels seus punts en el context que li correspon.
2. Ser capaç d'analitzar, processar i interpretar qualsevol mena de material addicional d'acord amb els continguts del temari i situar-lo en el marc corresponent.
3. Demostrar haver fet unes lectures mínimes exigides (llibres i/o capítols especialment indicats i/o articles recomanats).
4. Haver assolit un coneixement integral i global de la matèria mitjançant l'articulació i la relació existent entre els diferents punts en què es divideix el temari.

Competències

Estudis de Català i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis de Català i Espanyol

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis d'Espanyol i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis de Francès i Català

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis de Francès i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis de Francès i Espanyol

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis d'Anglès i Català

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis d'Anglès i Espanyol

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Estudis d'Anglès i Francès

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals corrents literàries, culturals i històriques en llengua italiana.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements adquirits per a millorar el coneixement públic general de la diversitat lingüística i/o cultural.
2. Argumentar idees i opinions amb precisió en les llengües pròpies i en les adquirides al grau.
3. Comprendre textos avançats, acadèmics o professionals en les llengües pròpies i en les adquirides al grau.
4. Descriure l'evolució històrica i temàtica de la literatura, el cinema, el teatre i l'art italians.
5. Explicar, oralment o per escrit, temes, gèneres literaris, períodes, autors i obres, i la seva pervivència.
6. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
7. Generar estratègies que facilitin l'augment i la millora del respecte mutu en entorns multiculturals.
8. Identificar els principals corrents literaris i artístiques, els autors i les obres de la literatura i l'art italians.
9. Identificar i entendre l'evolució de la llengua literària a Itàlia i dels llenguatges artístics.
10. Reconèixer la definició i les característiques dels diversos gèneres literaris a partir dels textos metaliteraris i identificar-ne la realització en obres concretes.
11. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
12. Treballar de manera autònoma i responsable en un entorn professional o de recerca per aconseguir els objectius prèviament planificats.
13. Utilitzar amb eficàcia i de manera autònoma les eines filològiques bàsiques.

Continguts

Aquest curs de "Art i literatura italians" que per comença avui vol ser una mirada diferent i conjunta a alguns moments de l'art i de la literatura italians, de gran importància tant pel que fa a la cultura italiana com a la internacional. La difícil tria que hem fet ha buscat almenys proposar els més rellevants en aquests dos sentits. Són textos i autors extraordinaris, més enllà de la seva importància històrica universal, sigui dit de passada. Les lectures que plantegem són:

1. Dante, Comèdia, Ariosto (Infern; cants 1, 5, 13, i 26; Purgatori: cants X-XII; Paradís: cant 1 (dossier)
  2. Petrarca, Sonets del Cançoner (dossier)
  3. Boccaccio, Decameró (selecció) (dossier)
  4. Machiavelli, La Mandragora
  5. Els escriptors sicilians segles XIX i XX:
    1. Vittorini, Conversazioni in Sicilia
  7. Futurismo: manifestos
  8. Anna Banti, Artemisia
1. Metodologia de l'anàlisi comparada entre la literatura i les arts

- 1.1. La literatura i els altres arts: de quina manera la literatura parla amb l'art visual. Qüestions de mètode.
  - 1.2. Temes, motius i mites
  - 1.3. Poètiques encreuades
  - 1.4. L'ècfrasi
2. Alguns exemples de la interrelació entre pintura i literatura:
- 2.1. Edat Mitjana i Renaixement
    - 2.1.1. La Divina Commedia de Dante (Infern 1, 3, 13, 26; Purgatori 10-12; Paradís) (dossier)
    - 2.1.2 El Canzoniere (sonets) i els Trionfi (antologia) de Petrarca (dossier)
      - 2.1.2.1 El retrat de la dama: Lorenzo dei Medici, Pietro Bembo, Giovanni della Casa, Gaspara Stampa (dossier)
    - 2.1.3. Boccaccio i les arts (conte sobre Giotto, Decameron, jornada VI, narració V)
    - 2.1.4. Presentació, estudi i anàlisi de les principals aportacions de la cultura italiana al teatre mundial:
      - 2. 1. 4.1. L'escenografia
      - 2. 1. 4.2. L'edifici teatral
      - 2.1. 4.4. Machiavel, La mandràgora
3. Art i literatura italians contemporanis:
- 3.1. Introducció
  - 3.2. Alguns exemples:
    - 3.2.1 El futurisme.
    - 3.2.2. La pintura i la narrativa metafísica (De Chirico, Savinio)
    - 3.2.3. L'efecte Caravaggio
      - 3.2.3.1.L'Officina ferrarese de R. Longh
      - 3.2.3.2.iP.P. Pasolini o la pintura literaria i fílmica.
      - 3.2.3.3. E. C. Gadda i la pintura Barroca.
      - 3.2.3.4. Artemisia d'Anna Banti: la història visual de les dones.
    - 3.2.4-. Calvino i les formes de la visibilitat
  - 3.2. 5. Fotografia, art i literatura siciliana
    - 3.2.5.1. Giovanni, Verga, la fotografia
    - 3.2.5.2. Elio Vittorini, Conversazione in Sicilia
    - 3.2.5.1.3.Leonardo Sciascia

El curs tindrà dos blocs successius. El primer bloc tractarà el tema en la literatura italiana de Dante al Renaixement i el segon en el període que va del Realisme (s. XIX) a mitjan segle XX.

Metodologia

L'assignatura de Art i Literatura italians és de caire teòrico-pràctic.

En termes generals, es dirigirà l'aprenentatge mitjançant el següent conjunt de tècniques i accions:

- Classe magistral amb suport TIC i discussió col·lectiva
- Lectura comprensiva de textos
- Realització d'exercicis individuals i en grup, tant escrits como orals
- Realització d'activitats autònomes: preparació de les proves, lectures, redaccions, recerca d'informacions a Internet...

Intercanvis a classe (professor-estudiant, estudiant-estudiant)

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes amb participació activa	30	1,2	8
Lectura i comentari de textos	15	0,6	
Tipus: Autònomes			
Estudi dels textos, materials i bibliografia	25	1	
Lectura i comentari de textos	25	1	

Avaluació

Es considerarà "no presentat" i no tindrà dret a reavaluació l'estudiant que no hagi complert amb 75% de les activitats d'avaluació proposades.

Els estudiants italians hauran de consultar les condicions d'avaluació al professor de l'assignatura. La responsabilitat del seguiment de les activitats formatives i d'avaluació recau exclusivament en l'estudiant.

El plagi total o parcial de qualsevol dels exercicis i treballs presentats es considerarà automàticament un **Suspens** de tota l'assignatura i no només de l'exercici plagiat.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Controls de lectura a classe per cada una de les lectures obligatòries	40	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13

Lliurament d'exercicis de lectura i comentaris relatius a cada un del apartats del programa	20	15	0,6	2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
Participació en les activitats de classe	40	20	0,8	2, 3, 4, 7, 8, 13

Bibliografia

- Ciccuto, M., *Figure d'artista. La nascita delle immagini alle origini della letteratura*. Fiesole: Cadmo, 2002.
- Ciccuto, M., *Icone della parola. Immagini e scrittura nella letteratura delle origini*. Mucchi, 1995.
- Ciccuto, M., *L'immagine del testo. Episodi di cultura figurativa nella letteratura italiana*. Bonacci, 1990
- Crivelli, R. *Gli accordi paralleli letteratura e le arti visive del Novecento*. Bari: Adriatica, 1979.
- Fagone, V. (ed.). *Arte e letteratura. Dal futurismo ad oggi*. Bergamo: Lubrina, 1998
- Franceschetti, A. (ed.). *Letteratura e arti figurative. Atti del II Convegno dell'Associazione Internazionale per gli Studi di Lingua e Letteratura Italiana*. Firenze: Olschki, 1988.
- Pantini, E. "La literatura y las demás artes", en Gnisci, A. (ed.), *Introducción a la literatura comparada*, Barcelona: Crítica, 2002, pp. 215-240.
- Guillén, C. *Entre lo uno y lo múltiple*. Barcelona: Crítica, 1985.
- Mengaldo, Pier Vincenzo. *Tra due linguaggi. Arti figurative e critica*. Torí: Bollati Borengieri, 2005.
- Monegal, A (ed.). *Literatura y pintura*. Madrid: Arco, 2000.
- Praz, M. *Mnemosyne. Parallelo tra la letteratura e le arti visive*. Milà: Mondadori, 1971.
- Welleck, R. I Warren, A., *Teoría literaria*. Madrid: Gredos, 1981, cap. XI, pp. 149-167.

Lectures obligatòries:

- La Comedia de Dante: selecció de cants (dossier electrònic)
- Els Triomfs i altres textos de Petrarca (dossier electrònic)
- Bibbiena, *La calandria*, Madrid: Asociación de directores de escena, 1990.
- E. Vittorini, *Conversa a Sicília*, Barcelona: Edicions 62, 1966. (Madrid: gadir, 2004)
- A. Banti, *Artemisia*, Barcelona: Alfabia, 2008